

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ સ્થિત ગુજરાતની ઉચ્ચ અદાલતમાં

ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૮૮૭ / ૨૦૦૫

સાથે

ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૩૧૬ / ૨૦૦૬

સાથે

ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નંબર ૩૩૩૨૧ / ૨૦૧૬

ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૮૮૭ / ૨૦૦૫ માં

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી આર.પી. ઢોલરિયા

- =====
- ૧ શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવે છે?
 - ૨ પત્રકારને મોકલવામાં આવે કે નહીં?
 - ૩ શું ન્યાયમૂર્તિશ્રીઓ ચુકાદાની યોગ્ય નકલ જોવા માંગે છે?
 - ૪ શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ પણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?

=====

અસલમભાઈ રસુલભાઈ કુરેશી....અપીલકર્તા(ઓ)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય....સામાવાળો/પ્રતિવાદી(ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ:

ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૮૮૭ / ૨૦૦૫:

સુશ્રી રેણુ આર. સિંઘ, વકીલ: અપીલકર્તા(ઓ) માટે.

શ્રી કે.પી. રાવલ, એ.પી.પી.: સામાવાળો/પ્રતિવાદી(ઓ) માટે.

ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૩૧૬ / ૨૦૦૬:

શ્રી કે.પી. રાવલ, એ.પી.પી.: અપીલકર્તા(ઓ) માટે.

શ્રી પી.આર. અભીચંદાણી, વકીલ: સામાવાળો/પ્રતિવાદી(ઓ) માટે.

ક્રિમિનલ મિસ. એપિલકેશન નંબર ૩૩૩૨૧ / ૨૦૧૬:

સુશ્રી રેણુ આર. સિંઘ, વકીલ: અરજદાર(ઓ) માટે.

શ્રી કે.પી. રાવલ, એ.પી.પી.: સામાવાળો/પ્રતિવાદી(ઓ) માટે.

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી આર.પી. ઢોલરિયા

તારીખ: ૩૦/૦૧/૨૦૧૭

સામાન્ય મૌખિક ચુકાદો

૧. આ બંને અપીલો એક જ બનાવમાંથી ઉદ્ભવે છે અને તેમાં કાયદા અને હકીકતોના સમાન પ્રશ્નો સમાવિષ્ટ છે અને તેથી, આ સંયુક્ત ચુકાદા દ્વારા તેનો નિર્ણય કરવામાં આવી રહ્યો છે. ૨. ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૮૮૭/૨૦૦૫ અપીલકર્તા અસલમભાઈ રસુલભાઈ કુરેશી, મૂળ આરોપી નંબર ૧ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી છે અને ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૩૧૬/૨૦૦૬ અપીલકર્તા ગુજરાત રાજ્ય દ્વારા સ્મોલ કોઝ કોર્ટ અને એડિશનલ સેશન્સ જજ, ૩જ ફાસ્ટ ટ્રેક કોર્ટ, મોરબી રાજકોટ મુકામે દ્વારા સ્પેશિયલ એસીબી કેસ નંબર ૫/૧૯૯૭ માં તારીખ ૨૯.૦૪.૨૦૦૫ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલા ચુકાદા અને આદેશ સામે દાખલ કરવામાં આવી છે, જે દ્વારા મૂળ આરોપી નંબર ૧ ને ભ્રષ્ટાચાર નાબૂદી અધિનિયમ, ૧૯૮૮ (સંક્ષિપ્તમાં "અધિનિયમ") ની કલમ ૭ હેઠળના

ગુના માટે દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા હતા અને ત્રણ વર્ષની સખત કેદ અને રૂ. ૫૦૦૦/- નો દંડ, દંડ ન ભરે તો વધુ ત્રણ મહિનાની સાદી કેદની સજા ફટકારવામાં આવી હતી અને સદર અધિનિયમની કલમ ૧૩(૨) સાથે વાંચતા કલમ ૧૩(૧)(ડી)(૧), (૨), (૩) હેઠળના ગુના માટે મૂળ આરોપી નંબર ૧ ને ત્રણ વર્ષની સખત કેદ અને રૂ. ૫૦૦૦/- નો દંડ, દંડ ન ભરે તો વધુ ત્રણ મહિનાની સાદી કેદની સજા ફટકારવામાં આવી હતી અને બંને સજાઓ સાથે ભોગવવાનો આદેશ કરવામાં આવ્યો હતો, જ્યારે મૂળ આરોપી નંબર ૨ અને ૩ ને તેમની સામે મૂકવામાં આવેલા આરોપોમાંથી મુક્ત (નિર્દોષ જાહેર) કરવાનો આદેશ કરવામાં આવ્યો હતો.

૩. વર્તમાન કેસને જન્મ આપતી ટૂંકી હકીકતો એ છે કે આરોપી વ્યક્તિઓ મોરબી સ્થિત જેલમાં નોકરી કરતા હતા અને ત્યાં એક ફૂડ કોન્ટ્રાક્ટર હતો જે જેલમાં કેદીઓને ટિફિનની સુવિધા પૂરી પાડતો હતો. એવો આરોપ છે કે તારીખ ૧૬.૦૧.૧૯૯૨ ના રોજ આરોપીઓએ સદર કોન્ટ્રાક્ટર પાસેથી રૂ. ૧૦૦૦/- ની રકમની માંગણી કરી હતી. ફરિયાદી લાંચની રકમ આપવા માંગતા ન હોવાથી, તેમણે એસીબી કચેરીનો સંપર્ક કર્યો અને ફરિયાદ નોંધાવી.

જ. ફરિયાદના અનુસંધાને, તપાસ અમલદારે તપાસ હાથ ધરી અને આરોપીઓ સામે ચાર્જશીટ દાખલ કરી. આરોપીઓ સામે આરોપ ઘડવામાં આવ્યો હતો. આરોપીઓએ આરોપ સ્વીકાર્યો ન હતો અને કેસ ચલાવવાની માંગ કરી હતી.

જ.૧. ગુનો સાબિત કરવા માટે, પ્રાસિક્યુશને સાક્ષીઓની તપાસ કરી અને દસ્તાવેજ પુરાવા પણ રજૂ કર્યા.

જ.૨. ટ્રાયલના અંતે, ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૧૩ હેઠળ આરોપીઓના નિવેદનો નોંધ્યા પછી અને પ્રાસિક્યુશન તથા બચાવ પક્ષની દલીલો સાંભળ્યા પછી, વિદ્વત ટ્રાયલ કોર્ટે ઉપર જણાવ્યા મુજબ ચુકાદો અને આદેશ આપ્યો હતો.

પ. તેનાથી વ્યથિત થઈને, અપીલકર્તાઓએ આ કોર્ટ સમક્ષ ઉપરોક્ત ક્રિમિનલ અપીલો દાખલ કરી છે.

ડ. વર્તમાન અપીલ દાખલ કરીને, અપીલકર્તા દોષિત ઠરેલ આરોપીએ મુખ્યત્વે એવી રજૂઆત કરી છે કે વિદ્વત ટ્રાયલ કોર્ટ રેકૉર્ડ પરના પુરાવાનું મૂલ્યાંકન કરવામાં નિષ્ફળ ગઈ છે અને ખોટી રીતે દોષસિદ્ધિનો આદેશ નોંધ્યો છે. એવું

પણ વધુમાં રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે વિદ્વત ટ્રાયલ જજે રેકૉર્ડ પરના પુરાવાનું તેના યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં મૂલ્યાંકન કર્યું નથી અને વાસ્તવમાં, અત્યાર સુધી પુરાવાનું કોઈ યોગ્ય મૂલ્યાંકન થયું નથી અને તેથી, આક્ષેપિત ચુકાદો અને દોષસિદ્ધિનો આદેશ રદ કરવો જરૂરી છે. જ્યારે બીજી તરફ રાજ્યએ પણ એવી દલીલ સાથે અપીલ દાખલ કરી છે કે પ્રાસિક્યુશને આરોપી સામેનો ગુનો સફળતાપૂર્વક સાબિત કર્યો હોવા છતાં વિદ્વત ટ્રાયલ જજે રેકૉર્ડ પરના પુરાવાનું યોગ્ય મૂલ્યાંકન કર્યું નથી.

૭. અપીલકર્તા મૂળ આરોપી નંબર ૧ ની વકીલ સુશ્રી રેણુ સિંહ વતી ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વત વકીલ શ્રી યોગેશ રવાનીએ આ કોર્ટને સમગ્ર ચુકાદા અને રેકૉર્ડમાંથી પસાર કરાવ્યા હતા અને દલીલ કરી હતી કે ટ્રાયલ દરમિયાન ફરિયાદીનું અવસાન થયું હતું અને તેથી પ્રાસિક્યુશન દ્વારા તેમની તપાસ થઈ શકી ન હતી અને આથી, પ્રાસિક્યુશન તારીખ ૦૯.૦૩.૧૯૯૨ અને ૧૫.૦૩.૧૯૯૨ ની પૂર્વ-માગણી તેમજ તારીખ ૧૬.૦૩.૧૯૯૨ ની તત્કાલીન માગણી સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયું છે. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે ટ્રેપ સમયે ફરિયાદી સાથે ગયેલા પંચ નંબર ૧ એ પણ પ્રાસિક્યુશનના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી અને જો તેમની જુબાનીને તેના અંકિત મૂલ્ય પર ધ્યાનમાં લેવામાં આવે, તો પણ તેમની જુબાની પરથી એવું જણાય છે કે જ્યારે તેમણે જેલમાં આરોપી નંબર ૧ ની કચેરીની મુલાકાત લીધી, તે સમયે ફરિયાદીએ ડાઘ વાળી

ચલણી નોટો આરોપી નંબર ૧ ની ચેમ્બરમાં પડેલા ટેબલ પર મૂકી દીધી હતી અને તેમણે એવો કોઈ શબ્દ ઉચ્ચાર્યો ન હતો કે આરોપી નંબર ૧ એ ક્યારેય ગેરકાયદેસર બક્ષિસ (લાંચ) પેટે કોઈ રકમની માંગણી કરી હોય અને તેથી, શ્રી રવાનીની એવી રજૂઆત છે કે પ્રાસિક્કયુશન મહત્વના ઘટકો એટલે કે માગણી, સ્વીકાર અને રિકવરી સાબિત કરવામાં સખત રીતે નિષ્ફળ ગયું છે. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે ફરિયાદ નોંધવાના તબક્કાથી જ, તપાસ અમલદાર પીડબલ્યુ ૩ એ ફરિયાદ નોંધવા, ટ્રેપ ગોઠવવાની, ગુનાની તપાસ કરવા અને ચાર્જશીટ દાખલ કરવા અંગેના તમામ રોલ પોતે જ ભજવ્યા છે અને તેથી તપાસ દૂષિત થાય છે. તેથી, તેમણે સબમિટ કર્યું કે આરોપી નંબર ૧ ને નિર્દોષ જાહેર કરવા જરૂરી છે. તેમની રજૂઆતોના સમર્થનમાં, શ્રી રવાનીએ ૧૯૯૮ (૧) જીએલએચ ૯૪૩ માં રિપોર્ટ થયેલા આ કોર્ટના 'ગોપાલ લાલ ઘીસુલાલ છીપા અને અન્ય વિ. ગુજરાત રાજ્ય' ના કેસના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો છે.

૮. મૂળ આરોપી નંબર ૨ અને ૩ ના વિદ્વત વકીલ શ્રી પી. આર. અભિચંદાનિએ દલીલ કરી હતી કે ટ્રેપ પરથી જ એવું દર્શાવાતું નથી કે ટ્રેપ સમયે આરોપી નંબર ૨ અને ૩ ની હાજરી મળી આવી હતી અને તેમની ભૂમિકા પણ બિલકુલ સ્પષ્ટ થતી નથી. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે કોઈ પણ સ્વતંત્ર સાક્ષીએ આરોપી નંબર ૨ અને ૩ ને ઓળખ્યા નથી અને આરોપીઓને પ્રશ્નાસ્પદ ગુના સાથે જોડવા માટે રેકૉર્ડ પર કોઈ જ યોગ્ય પુરાવો ઉપલબ્ધ નથી. તેથી, તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે

વિદ્ધત ટ્રાયલ જજે યોગ્ય રીતે તારણ નોંધ્યું છે અને આરોપી નંબર ૨ અને ૩ ને નિર્દોષ જાહેર કર્યા છે જેમાં આ કોર્ટ દ્વારા કોઈ હસ્તક્ષેપની જરૂર નથી.

૯. બીજી તરફ, વિદ્ધત એપીપી શ્રી કે. પી. રાવલે મૂળ આરોપી નંબર ૧ ની દોષસિદ્ધિને લગતા વિદ્ધત ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદાને સમર્થન આપ્યું હતું. તેમણે સબમિટ કર્યું હતું કે આ એક યોગ્ય કેસ છે જેમાં વિદ્ધત ટ્રાયલ કોર્ટે વિપુલ પુરાવાઓને તેના યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં ધ્યાનમાં લીધા છે અને આરોપી નંબર ૧ ને યોગ્ય રીતે દોષિત ઠેરવ્યા છે. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે વિદ્ધત ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધાયેલ તારણ મજબૂત અને નિર્ણાયક પુરાવા પર આધારિત છે અને તેથી, આરોપી નંબર ૧ પર લાદવામાં આવેલી સજામાં કોઈ હસ્તક્ષેપની જરૂર નથી અને વિદ્ધત ટ્રાયલ કોર્ટે આરોપી નંબર ૨ અને ૩ સામે પણ દોષસિદ્ધિ નોંધવી જોઈતી હતી. તેમણે સબમિટ કર્યું હતું કે વિદ્ધત ટ્રાયલ કોર્ટે આરોપી નંબર ૧ ને દોષિત ઠેરવવા માટે રેકૉર્ડ પરના પુરાવાના આધારે પૂરતા કારણો નોંધ્યા છે અને માગણી, સ્વીકાર અને રિકવરી અંગેના ઘટકો કાયદા અનુસાર સાબિત થયા છે. તેમણે સબમિટ કર્યું હતું કે ડાઘ વાળી ચલણી નોટોની રિકવરી આરોપી નંબર ૧ ના કબાટમાંથી કરવામાં આવી હતી જે તેમના વિશિષ્ટ કબજામાં હતું અને તેમના હાથ અને આંગળીઓ પર એન્થ્રેસીન પાવડરનું પરીક્ષણ પણ હકારાત્મક મળી આવ્યું હતું, અને તેથી, તે માગણી અને સ્વીકાર સૂચવે છે અને આથી, આ કોર્ટ આરોપી નંબર ૧ સામેના દોષસિદ્ધિના

આદેશમાં હસ્તક્ષેપ ન કરી શકે. તેમણે સબમિટ કર્યું હતું કે ફરિયાદીની જુબાની નોંધાય તે પહેલાં તેમનું અવસાન થવાથી તેમની તપાસ થઈ શકી ન હતી, પરંતુ ફરિયાદ કાયદા અનુસાર સાબિત થઈ ચૂકી છે જે સ્પષ્ટપણે સૂચવે છે કે ગેરકાયદેસર બક્ષિસની રકમ ત્રણેય આરોપીઓ વચ્ચે વહેંચવાની હતી અને આરોપી નંબર ૨ અને ૩ દ્વારા માગણી કરવામાં આવી હતી અને તેથી તેઓ દોષિત ઠરવા પાત્ર છે અને આથી, વિદ્વત ટ્રાયલ કોર્ટે તેમને ખોટી રીતે નિર્દોષ જાહેર કર્યા છે.

૧૦. આ કોર્ટે આરોપી નંબર ૧ ની વકીલ સુશ્રી રેણુ સિંહ વતી ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વત વકીલ શ્રી યોગેશ રવાની, આરોપી નંબર ૨ અને ૩ ના વિદ્વત વકીલ શ્રી અભિચંદાનિ અને રાજ્ય વતી વિદ્વત એપીપી શ્રી કે. પી. રાવલને સાંભળ્યા છે.

૧૧. આ કોર્ટે વિદ્વત ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા આક્ષેપિત ચુકાદા તેમજ પેપર બુકના રૂપમાં રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓનો ઝીણવટપૂર્વક અભ્યાસ કર્યો છે.

૧૨. પ્રાસિક્યુશનના વર્ઝન મુજબ, ફરિયાદી મોરબી સ્થિત સબ-જેલના કેદીઓને ખોરાક પૂરો પાડવાનો કોન્ટ્રાક્ટ ધરાવતા હતા જ્યાં આરોપી નંબર ૧

જેલર તરીકે અને આરોપી નંબર ૨ તથા ૩ સદર જેલમાં સિપાઈ તરીકે નોકરી કરતા હતા. પ્રાસિક્યુશનનો કેસ એવો છે કે ખોરાક પૂરા પાડવાના સદર કોન્ટ્રાક્ટની કામગીરી દરમિયાન, આરોપીઓએ ૦૯.૦૩.૧૯૯૨ ના રોજ ફેબ્રુઆરી અને માર્ચ ૧૯૯૨ ના મહિનાઓ માટે ગેરકાયદેસર બક્ષિસ તરીકે રૂ. ૧૦૦૦/- ની માંગણી કરી હતી. ફરિયાદી ગેરકાયદેસર બક્ષિસની રકમ ચૂકવવા માંગતા ન હોવાથી, તેમણે એસીબી કચેરીનો સંપર્ક કર્યો અને ૧૬.૦૩.૧૯૯૨ ના રોજ ફરિયાદ નોંધાવી. ટ્રેપ ગોઠવવામાં આવી હતી અને આરોપીઓ ડાઘ વાળી ચલણી નોટો સાથે રંગેહાથ ઝડપાઈ ગયા હતા અને તે રીતે આરોપીઓએ તેમની સામે આક્ષેપ કરાયા મુજબનો ગુનો કર્યો છે.

૧૩. પીડબલ્યુ ૧ દળછાલભાઈ હરિભાઈ ગુર્જરની એક્ઝિબિટ ૧૬ પર તપાસ કરવામાં આવી છે. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે વર્ષ ૧૯૯૨ માં તેઓ લેન્ડ્સ રેકૉર્ડ, રાજકોટની કચેરીમાં નોકરી કરતા હોવાથી પંચ નંબર ૧ તરીકે તેમની માંગણી કરવામાં આવી હતી. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે તેમની સાથે એસીબી કચેરી દ્વારા અન્ય એક પંચની પણ માંગણી કરવામાં આવી હતી અને તેમને રેડ કેવી રીતે પાડવી તે સમજાવવામાં આવ્યું હતું અને સરકારી અંકિત અધિકારી તરીકે તેમની ઓળખ છુપાવવા માટે, તેમને ધોતિયું પહેરવા અને ફરિયાદી સાથે જવા તેમજ નિયત દિવસે ફરિયાદી અને આરોપી વચ્ચે જે બનાવ બને તે જોવાની અને વાતચીત સાંભળવાની સૂચના આપવામાં આવી હતી. સાક્ષીએ જુબાની

આપી છે કે જ્યારે તેઓ ફરિયાદી સાથે સબ-જેલ, મોરબી ખાતે ગયા, ત્યારે આરોપી નંબર ૧ તેમની ખુરશી પર બેઠા હતા અને તેઓ આરોપી નંબર ૧ ની સામે બેસી ગયા અને ત્યારબાદ ફરિયાદીએ આરોપી નંબર ૧ ના ટેબલ પર પૈસા મૂક્યા. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે ત્યારબાદ, ફરિયાદીએ આરોપી નંબર ૧ સાથે હાથ મિલાવ્યા અને સાક્ષીની ઓળખ મામાના પુત્ર તરીકે આપી, તે સમયે તેમનું ધોતિયું ઢીલું થઈ ગયું હતું અને તેથી તેઓ યોગ્ય રીતે બેસી શક્યા ન હતા અને તેઓ ફરિયાદી અને આરોપી નંબર ૧ વચ્ચેની વાતચીત સાંભળી શક્યા ન હતા. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે ત્યારબાદ ફરિયાદીએ ઈશારો કર્યો અને તેથી રેડિંગ પાર્ટીના અન્ય સભ્યો ત્યાં આવી પહોંચ્યા અને તેમણે કબાટમાંથી ઉપરોક્ત રકમ કબ્જે કરી અને ચલણી નોટોના નંબર સરખાવવામાં આવ્યા જે અગાઉના પંચનામા સાથે મળતા આવ્યા હતા. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે એન્થ્રેસીન પાવડરનું પરીક્ષણ પણ હકારાત્મક મળી આવ્યું હતું. બાદમાં, સાક્ષીને હોસ્ટાઈલ જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા. ઉલટ તપાસમાં, સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું છે કે તેમણે ફરિયાદી અને આરોપી નંબર ૧ વચ્ચેની કોઈ વાતચીત સાંભળી ન હતી અને પંચનામામાં વાતચીત અંગે કશું વર્ણવ્યું ન હતું અને તેમણે ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ કોઈ આરોપીને ઓળખ્યા પણ ન હતા.

૧૪. પીડબલ્યુ ૨ નરેન્દ્રભાઈ લાભશંકર પંડ્યાની એક્ઝિબિટ ૧૮ પર તપાસ કરવામાં આવી છે. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે તેઓ મેન્ટેનન્સ સર્વેયર તરીકે

કામ કરતા હતા અને તેમની પંચ નંબર ૨ તરીકે માંગણી કરવામાં આવી હતી. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે ઈશારો મળ્યા પછી, તેઓ ટ્રેપના સ્થળે આવ્યા હતા અને ટ્રેપ માટેની બાકીની કાર્યવાહી હાથ ધરવામાં આવી હતી. સાક્ષીએ વિદ્વત ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ કોઈ આરોપીને ઓળખ્યા ન હતા.

૧૫. પીડબલ્યુ ૩ નટવરલાલ નરસીભાઈ નાગરની એક્ઝિબિટ ૨૧ પર તપાસ કરવામાં આવી છે. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે તેઓ તારીખ ૧૬.૦૩.૧૯૯૨ ના રોજ પોલીસ ઈન્સ્પેક્ટર, એસીબી, રાજકોટ તરીકે ફરજ બજાવતા હતા અને તેમણે ફરિયાદ નોંધી હતી, ત્યારબાદ તેમણે ટ્રેપનું આયોજન કર્યું હતું અને તે મુજબ સમગ્ર ટ્રેપ હાથ ધરી હતી. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે તપાસ બાદ તેમણે ચાર્જશીટ દાખલ કરી હતી. તપાસ દરમિયાન ખાસ કરીને એક્ઝિબિટ ૨૪ ને પણ જપ્ત કરવામાં આવી હતી તે નોંધવું રસપ્રદ છે, જે જેલ સત્તાવાળાઓ દ્વારા રાખવામાં આવતી જેલ રિપોર્ટ બુક હતી, જેમાં તારીખ ૩૧.૦૧.૧૯૯૨, ૧૯.૦૨.૧૯૯૨ અને ૧૧.૦૩.૧૯૯૨ ની નોંધો સ્પષ્ટપણે જાહેર કરે છે કે જેલ સુપ્રિન્ટેન્ડન્ટ તેમજ આરોપી નંબર ૧ દ્વારા નિરીક્ષણ દરમિયાન એવું જણાયું હતું કે ફરિયાદી દ્વારા સપ્લાય કરવામાં આવેલા ખોરાકની ગુણવત્તા ઉતરતી કક્ષાની અને ખાવા યોગ્ય ન હતી અને તે ઉતરતી કક્ષાના ખોરાક માટેના ચાર્જ કાપી લેવાનો આદેશ પણ કરવામાં આવ્યો હતો.

૧૬. વર્તમાન કેસમાં, એક્ઝિઝિટ ૪૧ પર આરોપી નંબર ૧ ની પણ ડી.ડબલ્યુ. નંબર ૧ તરીકે તપાસ કરવામાં આવી છે જેમાં તેમણે જુબાની આપી છે કે તેમના નાના ભાઈના લગ્ન સમયે ફરિયાદીનો પરિચય થયો હતો અને રૂ. ૧૫,૦૦૦/- માં ખોરાક સપ્લાય કરવાનો કેટરિંગ કોન્ટ્રાક્ટ આપવામાં આવ્યો હતો અને સદર રકમ એડવાન્સમાં ચૂકવવામાં આવી હતી, જોકે, બિલ રૂ. ૧૨,૭૦૦/- નું બનાવવામાં આવ્યું હતું અને તેથી, ફરિયાદીએ રૂ. ૨૩૦૦/- પરત કરવાના થતા હતા અને તે રકમમાંથી રૂ. ૧૦૦૦/- ફરિયાદી દ્વારા ટેબલ પર મૂકવામાં આવ્યા હતા.

૧૭. પુરાવાના ઉપરોક્ત સ્વરૂપને ધ્યાનમાં રાખીને, આ કોર્ટના નિર્ણય માટે એ મહત્વનો પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થાય છે કે શું પ્રાસિક્યુશને રૂ. ૧૦૦૦/- ની ગેરકાયદેસર બક્ષિસ (લાંચ) ની માગણી, સ્વીકાર અને રિકવરીના ત્રણ ઘટકો સાબિત કર્યા છે કે નહીં?

૧૮. આ તબક્કે, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના એ. સબેર વિ. કેરળ રાજ્ય, (૨૦૦૯) ૬ એસ.સી.સી. ૫૮૭: (૨૦૦૯ એ.આઈ.આર. એસ.સી.ડબલ્યુ. ૩૯૯૪) ના કેસના ચુકાદાનો સંદર્ભ આપવો ફળદાયી રહેશે, જેમાં અધિનિયમની કલમ ૭ અને ૧૩(૧)(ડી) ની વૈધાનિક જોગવાઈઓના આશય પર વિચારણા કરતી વખતે ચુકાદો આપવામાં આવ્યો હતો કે પ્રાસિક્યુશને અન્ય

કોઈપણ ફોજદારી ગુનાની જેમ તે હેઠળનો આરોપ વ્યાજબી શંકાથી પર સાબિત કરવાનો રહે છે અને જ્યાં સુધી ગેરકાયદેસર બક્ષિસની માગણી અને સ્વીકારના યોગ્ય પુરાવા દ્વારા અન્યથા સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી આરોપીને નિર્દોષ માનવા જોઈએ, જે દોષસિદ્ધિ નોંધાવવા માટે સાબિત કરવા જરૂરી એવા મહત્વના ઘટકો છે.

૧૯. કેરળ રાજ્ય અને અન્ય વિ. સી. પી. રાવ (૨૦૧૧) ૬ એસ.સી.સી. ૪૫૦ : (એ.આઈ.આર. ૨૦૧૨ એસસી (પૂરક) ૩૯૩) માં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે સમાન ગુનાઓ સંદર્ભે તેના અગાઉના ચુકાદાનો પુનરોચ્ચાર કરતા ઠરાવ્યું હતું કે માત્ર રિકવરી પોતે જ આરોપી સામેનો આરોપ સાબિત કરશે નહીં અને લાંચની ચુકવણી સાબિત કરવા માટે અથવા આરોપીએ લાંચ હોવાનું જાણવા છતાં સ્વેચ્છાએ નાણાં સ્વીકાર્યા હતા તે દર્શાવવા માટે કોઈ પુરાવાના અભાવે, દોષસિદ્ધિ ટકી શકે નહીં.

૨૦. અધિનિયમની કલમ ૭ અને ૧૩ ની અનિવાર્ય પૂર્વ-જરૂરિયાતોને સમજવા માટે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા તાજેતરના એક આદેશમાં, બી. જયરાજ (એ.આઈ.આર. ૨૦૧૪ એસસી (પૂરક) ૧૮૩૭) (ઉપરોક્ત) માં અસ્પષ્ટ શબ્દોમાં એ વાત પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે કે માગણીના પુરાવા વિના આરોપી પાસેથી ચલણી નોટોનો માત્ર કબજો અને રિકવરી અધિનિયમની કલમ

૭ તેમજ ૧૩(૧)(ડી)(i) અને (ii) હેઠળનો ગુનો સ્થાપિત કરશે નહીં. એવું પ્રતિપાદિત કરવામાં આવ્યું છે કે ગેરકાયદેસર બક્ષિસ માટેની માગણીના કોઈ પુરાવાના અભાવે, કોઈ કિંમતી વસ્તુ અથવા આર્થિક લાભ મેળવવા માટે ભ્રષ્ટ્ર અથવા ગેરકાયદેસર સાધનોનો ઉપયોગ અથવા જાહેર સેવક તરીકેના હોદ્દાનો દુરુપયોગ સાબિત થયેલ ગણી શકાય નહીં. આમ, માગણીની સાબિતીને અધિનિયમની કલમ ૭ અને ૧૩ હેઠળના ગુના માટે અનિવાર્ય આવશ્યકતા અને વ્યાપક જનાદેશ તરીકે ગણવામાં આવી છે. અધિનિયમની કલમ ૨૦ સંદર્ભે, જે તેમાં પરિકલ્પના કર્યા મુજબ ધારણા કરવાની મંજૂરી આપે છે, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે જ્યારે તે માત્ર કલમ ૭ હેઠળના ગુના માટે લંબાવી શકાય તેવી છે અને અધિનિયમની કલમ ૧૩(૧)(ડી)(i) અને (ii) હેઠળના ગુનાઓ માટે નહીં, તે પણ કોઈપણ સરકારી કામ કરવા અથવા ન કરવા માટે ગેરકાયદેસર બક્ષિસના સ્વીકારની સાબિતી પર આધારિત છે. એ વાત પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો હતો કે ગેરકાયદેસર બક્ષિસ સ્વીકારવાની આવી સાબિતી ત્યારે જ અનુસરી શકે જો માગણીનો પુરાવો હોય. સ્વયંસિદ્ધ રીતે, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે માગણીના પુરાવાના અભાવે, અધિનિયમની કલમ ૨૦ હેઠળ આવી કાનૂની ધારણા પણ ઉપસ્થિત થશે નહીં.

૨૧. વર્તમાન કેસમાં, વિદ્વત ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદા અને સજાની પુષ્ટિ કરવા માટે વ્યાજબી શંકાથી પર યોગ્ય, વિશ્વસનીય અને ચોક્કસ

પુરાવા છે કે નહીં તે સુનિશ્ચિત કરવા આ કોર્ટે પુરાવાનું ઝીણવટપૂર્વક નિરીક્ષણ કરવું જરૂરી છે. જો રેકૉર્ડ પર એવો કોઈ પુરાવો ન હોય, તો તે સંજોગોમાં, દોષસિદ્ધિ ટકી શકે નહીં કારણ કે તેનો કેસ વ્યાજબી શંકાથી પર સાબિત કરવાની જવાબદારી પ્રાસિક્યુશનની છે.

૨૨. ઉપરોક્ત તથ્યાત્મક પરિસ્થિતિના પૃષ્ઠભૂમિમાં, આ કોર્ટે બંને પક્ષોના વિદ્વંત વકીલો દ્વારા કરવામાં આવેલી સામસામેની રજૂઆતોના પ્રકાશમાં આક્ષેપિત ચુકાદા અને આદેશ તેમજ સાક્ષીઓની જુબાનીઓનો ઝીણવટપૂર્વક અભ્યાસ કર્યો છે. ભ્રષ્ટાચારના કેસોમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત તેમજ આ કોર્ટ દ્વારા ચુકાદાઓની શ્રેણીમાં નક્કી કરવામાં આવ્યા મુજબ, આક્ષેપ કરાયેલા ગુનાને સાબિત કરવા માટે પ્રાસિક્યુશન દ્વારા વ્યાજબી શંકાથી પર ત્રણ મહત્વના ઘટકો સ્થાપિત કરવા જરૂરી છે. તાજેતરમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે સ્પષ્ટ કર્યું છે કે ગેરકાયદેસર બક્ષિસની માગણીની સાબિતી, આમ, અધિનિયમની કલમ ૭ અને ૧૩(૧)(ડી)(i) અને (ii) હેઠળના ગુનાનું મુખ્ય પાસું છે અને તેના અભાવે, નિઃશંકપણે તેના માટેનો આરોપ નિષ્ફળ જશે. માગણીની સાબિતી વિના, માત્ર કથિત રીતે ગેરકાયદેસર બક્ષિસના ભાગરૂપે કોઈપણ રકમનો સ્વીકાર અથવા તેની રિકવરી, અધિનિયમની આ બે કલમો હેઠળ આરોપ સાબિત કરવા માટે પૂરતી રહેશે નહીં. ચોક્કસ રીતે, ગેરકાયદેસર બક્ષિસ માટેની માગણી સાબિત કરવામાં પ્રાસિક્યુશનની નિષ્ફળતા ઘાતક

નીવડશે અને અધિનિયમની કલમ ૭ અથવા ૧૩ હેઠળના ગુનાના આરોપી વ્યક્તિ પાસેથી માત્ર રકમની રિકવરી તેના હેઠળ તેની દોષસિદ્ધિ તરફ દોરી જશે નહીં. માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા પ્રતિપાદિત ઉપરોક્ત સિદ્ધાંતને ધ્યાનમાં રાખીને, જ્યાં સુધી વર્તમાન કેસનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી, પ્રાસિક્યુશન ફરિયાદીની તપાસ કરી શક્યું ન હતું કારણ કે ટ્રાયલ પેનિંગ હતી તે દરમિયાન તેમનું અવસાન થયું હતું અને તેથી, પ્રાસિક્યુશન દ્વારા આક્ષેપ કર્યા મુજબ આરોપીઓએ તારીખ ૦૯.૦૩.૧૯૯૨ અને ૧૫.૦૩.૧૯૯૨ ના રોજ પૂર્વ-માગણી કરી હતી તે ફરિયાદીના પુરાવાના અભાવે સાબિત થઈ શક્યું નથી. જ્યાં સુધી ટ્રેપ સમયે તત્કાલીન માગણીનો સંબંધ છે, ફરિયાદીની તપાસ થઈ શકી ન હોવાથી, પ્રાસિક્યુશનનો કેસ માત્ર પંચ નંબર ૧ ની એકમાત્ર જુબાની પર આધારિત છે જે ટ્રેપ સમયે ફરિયાદી સાથે ગયા હતા અને તેમની જુબાનીના મૂલ્યાંકન પરથી, તેમણે ક્યાંય પણ એવો એક પણ શબ્દ ઉચ્ચાર્યો નથી કે કોઈપણ આરોપીએ ક્યારેય કોઈપણ પ્રકારની ગેરકાયદેસર બક્ષિસની માંગણી કરી હોય. તેનાથી વિપરીત, પંચ નંબર ૧ ની જુબાની જાહેર કરે છે કે આરોપી નંબર ૧ ની ચેમ્બરમાં પ્રવેશતાની સાથે જ, તેઓ આરોપી નંબર ૧ ની સામે પોતાની સીટ પર બેસી ગયા અને ત્યારબાદ ફરિયાદીએ પોતે જ ટેબલ પર પડેલા પૈસા ધકેલી દીધા. આ બાબતને ધ્યાનમાં લેતા, ગેરકાયદેસર બક્ષિસ માટે પૂર્વ-માગણી, માગણી અથવા તત્કાલીન માગણીનું તત્વ ગેરહાજર છે. એટલું જ નહીં, પરંતુ ટ્રેપમાં ભાગ લેનારા પંચ નંબર ૧ કે પંચ નંબર ૨ માંથી કોઈએ પણ

વિક્ત ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ કોઈ આરોપીને ઓળખ્યા ન હતા અને તેથી આરોપીઓની ઓળખ પણ સાબિત થતી નથી.

૨૩. કેસના રેકૉર્ડ અને કાર્યવાહીમાંથી બહાર આવતી બીજી એક ક્ષોભજનક બાબત એ હકીકત અંગેની છે કે પોલીસ ઈન્સ્પેક્ટરે ફરિયાદ નોંધવાના તબક્કાથી જ, ટ્રેપનું આયોજન કરવા તેમજ રેડિંગ પાર્ટીના સભ્યો, ચાર્જશીટ દાખલ કરવા સુધીની તપાસ હાથ ધરવા સુધીની તમામ ભૂમિકાઓ પોતે જ નિભાવી છે. આ કાર્યવાહી ફોજદારી કાનૂનીશાસ્ત્ર અને નિષ્પક્ષ તપાસના મૂળભૂત સિદ્ધાંતોની વિરુદ્ધ જાય છે. પ્રાસિક્યુશનના કેસની વિશ્વસનીયતા માત્ર આ કારણસર જ શંકાસ્પદ બને છે. વર્તમાન કેસની હકીકતોમાં, તપાસ અમલદારનો દજ્જો ફરિયાદી કરતાં ઉચ્ચ સ્થાને મૂકી શકાય નહીં અને ફરિયાદી પોતે જ તપાસની એકમાત્ર એજન્સી હોઈ શકે નહીં. નિષ્પક્ષ અને તટસ્થ તપાસ અંગે શંકા કરવાનું કોઈ કારણ હોવું જોઈએ નહીં. આ વ્યુહને **એ.આઈ.આર. ૧૯૭૬ એસસી ૯૮૫** માં રિપોર્ટ થયેલા માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના **"ભગવાન સિંહ વિ. રાજસ્થાન રાજ્ય"** ના કેસના નિર્ણયથી બળ મળે છે, જેને આ કોર્ટ દ્વારા **૧૯૯૮ (૧) જી.એલ.એચ. ૯૨૪** માં રિપોર્ટ થયેલા **'કનુભાઈ કાંતિભાઈ પટેલ વિ. ગુજરાત રાજ્ય'** ના કેસમાં તેમજ **'ગોપાલ લાલ ધીસુલાલ છીપા' (ઉપરોક્ત)** ના કેસમાં અનુસરવામાં આવ્યો હતો. તેથી, આ કેસમાં, પ્રાસિક્યુશનનો કેસ ઉપરોક્ત મૂળભૂત ખામીથી પીડાય છે જે સમગ્ર તપાસને દૂષિત કરવા માટે પૂરતી છે અને

તે મુજબ આવી તપાસ પર આધારિત સમગ્ર કાર્યવાહી માત્ર આ કારણસર જ રદ અને સેટ એસાઈડ કરવા પાત્ર છે.

૨૪. ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાનમાં રાખીને, નીચે મુજબનો આખરી આદેશ કરવામાં આવે છે.

આરોપી નંબર ૧ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૮૮૭/૨૦૦૫ મંજૂર કરવામાં આવે છે. સ્મોલ કોઝ કોર્ટ અને એડિશનલ સેશન્સ જજ, ૩જ ફાસ્ટ ટ્રેક કોર્ટ, મોરબી, રાજકોટ દ્વારા સ્પેશિયલ એસીબી કેસ નંબર ૫/૧૯૯૭ માં તારીખ ૨૯.૦૪.૨૦૦૫ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલ આક્ષેપિત ચુકાદો અને આદેશ રદ અને સેટ એસાઈડ કરવામાં આવે છે. અપીલકર્તા આરોપી નંબર ૧ ને તેમની સામે મૂકવામાં આવેલા આરોપોમાંથી નિર્દોષ જાહેર કરવામાં આવે છે. તેમણે ભરેલ દંડ, જો કોઈ હોય તો, તેમને પરત કરવામાં આવે. ગુજરાત રાજ્ય દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૩૧૬/૨૦૦૬ આથી ફગાવી દેવામાં આવે છે. રેકૉર્ડ અને કાર્યવાહી, જો કોઈ હોય તો, સંબંધિત ટ્રાયલ કોર્ટને તુરંત પરત મોકલી આપવા.

૨૫. ઉપરોક્ત આદેશને ધ્યાનમાં રાખીને, ક્રિમિનલ પરચુરણ અરજી નંબર ૩૩૩૨૧/૨૦૧૬ ટકી શકતી નથી અને તે મુજબ તેનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

(ન્યાયમૂર્તિ આર.પી. ઢોલરિયા)

વિષય : ભ્રષ્ટાચાર નાબૂદી અધિનિયમ હેઠળ લાંચની માંગણી અને સ્વીકૃતિના આધારભૂત પુરાવાના અભાવે તેમજ દૂષિત તપાસના આધારે આરોપીની દોષસિદ્ધિ રદ કરી નિર્દોષ જાહેર કરવા અંગે

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.